

*Ю.М. Денисенко, аспірантка
(Національний авіаційний університет, Україна, м. Київ)*

Особливості використання малолітніми повітряного простору

Здійснена характеристика основних нормативних джерел міжнародного та національного права, котрі врегульовують особливості перевезення різних категорій осіб та, в першу чергу, звернута увага на гарантії, якими наділяються малолітні діти під час повітряних перевезень.

Порядок та гарантії пасажирів при перевезенні повітряним транспортом, зокрема, гарантуються такими міжнародними та вітчизняними нормативно-правовими актами та загальновизначеними й загально прийнятими правилами:

- Монреальською конвенцією. Зазначена конвенція врегулює порядок та особливості уніфікації деяких правил міжнародних повітряних перевезень від 28.05.1999 року;
- Варшавською конвенцією (Конвенція для уніфікації деяких правил, що стосуються міжнародних повітряних перевезень від 12.10.1929 року) зі змінами відповідно до глави I Гаазького Протоколу від 28.09.1955 року;
- Законодавством України про повітряний транспорт: Повітряний кодекс України, Закон України «Про Державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації», постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про використання повітряного простору України», «Про страховий фонд безпеки авіації», накази Міністерства транспорту і зв'язку «Про затвердження Правил повітряних перевезень вантажів», «Про затвердження Правил повітряних перевезень пасажирів і багажу» тощо [2, 3, 4];
- Загальними умовами перевезень пасажирів і багажу, встановлених Міжнародною асоціацією повітряного транспорту («General Conditions of Carriage /passenger and baggage/», IATA).

Вказаний перелік не є вичерпним, адже повітряне право є масштабною та постійно змінюваною галуззю права, оскільки піддається впливу норм міжнародного закону.

На сьогоднішній день повітряне законодавство врегулює різного роду відносини, захищаючи права «споживачів повітряного простору», у тому числі й дітей. Так, Правила повітряних перевезень пасажирів і багажу, затверджені наказом Міністерства інфраструктури України від 30.11.2012 № 735, зареєстровані в Міністерстві юстиції України за № 2219/22531 від 28.12.2012, закріплюють положення про особливості повітряних перевезень дітей [5].

Ці Правила застосовуються до будь-якого міжнародного або внутрішнього перевезення пасажирів і багажу, яке здійснюється повітряним судном за плату або по найму, а також до перевезень повітряним транспортом, що здійснюються авіакомпанією безкоштовно. до пасажира, який подорожує

рейсом (рейсами) авіакомпанії згідно з пасажирським квитком. Визначення авіакомпанії у квитку, як перевізника на такому рейсі, є підтвердженням існування договору перевезення на такому рейсі між авіакомпанією і пасажиром, який зазначений у квитку.

Керуючись положенням 10.3. відповідних правил, що регламентує порядок перевезення дітей на повітряному транспорті, дізнаємося, що дітьми на повітряному транспорті вважаються немовлята (infant - INF) до 2-х років та діти (children - CHD) віком від 2-х до 12-ти років.

Відразу виникає питання: «До якої вікової категорії осіб застосовуються привілейовані заходи при перевезенні на повітряному транспорті?».

Так, за ст. 6 Сімейного кодексу України дізнаємося, що малолітніми є особи, до досягнення ними чотирнадцятирічного віку, а, отже, робимо висновок про те, що гарантії перевезення дітей відповідно до вищезазначених правил стосуються саме малолітніх.

Правилами повітряних перевезень пасажирів і багажу закріплені права та обов'язки не тільки дитини-пасажира повітряного транспорту, а й осіб, які здійснюють супровід малолітніх.

Діти віком до 2 років перевозяться без надання окремого місця на повітряному транспорті, а віком від 2 до 12 років – на окремому місці. Але, виникає питання: «Керуючись волею та за бажанням батьків чи осіб, які їх замінюють, можливо здійснити перевезення дитини віком до 2-років на окремому місці?». В даному випадку, необхідно уточнити відповідне положення.

Діти можуть перевозитися як у супроводі, так і без супроводу дорослого пасажира, за умови досягнення останніми 2-х річного віку. Обмеженням є лише граничний вік дитини та характер самого перевезення. При внутрішньому перевезенні дитина, що перевозиться, повинна досягти граничного 14-річного віку, а в разі міжнародного повітряного перевезення – 16-річного. Авіаперевізник самостійно визначає, з якого віку приймати дітей до перевезення без супроводу дорослого пасажира. Діти, що подорожують без супроводу, приймаються до перевезення після заповнення батьками або опікунами відповідних належно оформлених документів та оплати послуги, що встановлюється авіаперевізником. Вік дитини визначається на дату початку перевезення від аеропорту відправлення, зазначеного в перевізному документі.

Кожний дорослий пасажир має право на перевезення з собою тільки одного немовляти без надання окремого місця. При цьому одному дорослому пасажиру дозволяється перевозити з собою не більше двох немовлят – одного без надання окремого місця, а другого на окремому місці, з оплатою такого перевезення за тарифами, що встановлені авіаперевізником для перевезення дітей віком від 2 до 12 років. Немовля, для якого було оплачено окреме місце, повинно перевозитися в автомобільному кріслі для перевезення дітей, що сертифіковане для використання його на повітряному транспорті. У разі відсутності у пасажира такого автомобільного крісла і невиконання ним зазначених умов авіаперевізник має право відмовити в перевезенні немовляти на окремому місці.

Правилами передбачені також особливості перевезення вагітної жінки, що в першу чергу спрямовано на збереження здоров'я, охорони породіль та їх нащадків.

Вагітні жінки можуть бути прийняті до перевезення повітряним транспортом за умови, що строк вагітності у них не перевищує 35 тижнів, а в разі багатоплідності – 32 тижнів.

Пасажирам з дітьми до 2 років надаються місця, обладнані додатковою кисневою маскою. Не рекомендовано перевозити породіль та новонароджених дітей у перші 7 днів після пологів та народження дитини. Авіаперевізник може заборонити перевезення зазначеної категорії пасажирів [5, 6].

В будь якому випадку авіакомпанії надають пасажирам, без виключення й дітям, на борту повітряного судна комплекс послуг в залежності від типу та облаштування повітряного судна, тривалості польоту, часу доби, протягом якої проходить політ, а також класу обслуговування, що зазначений у квитку. Обсяг послуг і порядок їх надання визначаються правилами авіакомпанії. Авіакомпанія на борту повітряного судна забезпечує: інформування пасажирів щодо умов польоту та загальних правил поведінки пасажирів на борту повітряного судна, місцезнаходження основних та запасних виходів, про умови покидання повітряного судна в аварійних ситуаціях, а також про місця розташування у салоні повітряного судна індивідуальних засобів захисту та надувних трапів; надання прохолодних і/або гарячих напоїв та харчування; першу долікарську допомогу.

Справа в тому, що відповідні правила є досить примітивними та, на перший погляд, зрозумілими, але всі положення повинні бути розтлумачені на належному законодавчому або ж науковому рівні, що спростить їх застосування на практиці.

Висновки

Найбільш бажаними аспектами практичного використання Правил повітряних перевезень пасажирів і багажу [5] є правозастосувальний і правотворчий. Ці та інші норми у сфері повітряних перевезень характеризують поточний стан міжнародно-правового врегулювання питань забезпечення переміщення повітряним транспортом національного та міжнародного сполучення всіх людей, у тому числі й малолітніх, що дозволяє достатнім чином реалізувати потенціал міжнародного права та національного права у сприянні забезпеченню цивільної авіації. Природні функції міжнародних норм тут перейняли політика і національне право групи найрозвиненіших держав, чий екстратериторіальний ефект спричиняється, в тому числі, до дискримінації і непрямого економічного тиску на решту держав, в тому числі й Україну, яка позбавлена можливості апелювати до ефективних міжнародних норм, змушена потерпати від дискримінації у приписах іноземного права і засобах їх застосування. Цим і спричинена поява низки законодавчих актів, які діють, але не мають позитивного відголоску в ході їх застосування при повітряних перевезеннях різних категорій осіб.

Уникнути цього допомогла б система вимог авіаційної безпеки і контролю відповідності, що була б закріплена і реалізовувалася б відповідно до багатостороннього міжнародного договору, коли замість підлаштування під позаправові стандарти, творення і адміністрування яких вона не контролює, Україна як і інші держави посилалися б на відповідність договірним стандартам, у творенні яких вони брали участь, встановлену за договірною процедурою.

Список літератури

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Повітряний кодекс України: Закон України від 19 травня 2011 р. № 3393-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 48-49. – Ст. 536.
3. Про Державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації: Закон України від 20 лютого 2003 р. № 545-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 17. – Ст. 140.
4. Про Державну спеціальну службу транспорту: Закон України від 5 лютого 2004 р. № 1449-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 19. – Ст. 269.
5. Правила повітряних перевезень пасажирів і багажу: затверджені наказом Міністерства інфраструктури України 30.11.2012 № 735 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z2219-12>
6. Правила повітряних перевезень вантажів: затверджені наказом Державіаслужби 14.03.2006 № 186 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0705-06>
7. Про організацію повітряних перевезень літерними та підконтрольними рейсами: наказ Міністерства транспорту України від 24.12.1996 № 415 // Офіц. вісн. України. – 1997. – № 16.